

پژوهشی

همبستگی بین سبک‌های تفکر با خلاقیت و خودکارآمدی پرستاران بیمارستان امیرالمؤمنین*

علی اصغر رشید^۱، وحید بخشعلی پور^{۲*}، سیاوش خداپرست^۳

۱. مربی، مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۲. *نویسنده مسئول: مربی، گروه مدیریت دولتی، مؤسسه آموزش عالی مهر آستان، آستانه اشرفیه، ایران، vahidbakhshalipour@yahoo.com

۳. استادیار گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد لاهیجان، لاهیجان، ایران

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۱۰/۱۰

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۹/۱۳

چکیده

زمینه و هدف: امروزه، توانمند ساختن پرستاران به توانایی‌ها و مهارت‌هایی که زمینه خلاقیت و خودکارآمدی در آن نقش دارد، راهکاری است که می‌تواند منجر به گسترش و بوجود آمدن تفکر شود؛ از این جهت، این تحقیق با هدف ارتباط بین سبک‌های تفکر با خلاقیت و خودکارآمدی پرستاران شاغل در بخش درمانی بیمارستان امیرالمؤمنین انجام شد.

روش: این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها، در دسته تحقیقات میدانی قرار می‌گیرد. جامعه آماری این تحقیق را تمامی پرستاران بیمارستان امیرالمؤمنین استان گیلان (شهر رشت) به تعداد ۲۲۸ نفر تشکیل دادند. برای اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق از پرسشنامه‌های استاندارد سبک‌های تفکر (TSI)، خلاقیت و خودکارآمدی شرر استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری K-S، همبستگی پیرسون، رگرسیون چند متغیره و آزمون سوبل با استفاده از نرم‌افزار SPSS²⁴ استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج معادله رگرسیون نشان می‌دهد سبک تفکر واجد شرایط پیش‌بینی خلاقیت و خودکارآمدی می‌باشد. نتایج آزمون سوبل نشان می‌دهد که متغیر سبک تفکر تأثیر میانجی معناداری بر رابطه بین خودکارآمدی با خلاقیت دارد. براساس یافته‌های پژوهش رابطه مثبت و معناداری بین سبک تفکر و خلاقیت و خودکارآمدی وجود دارد.

نتیجه‌گیری: با توجه به وجود ارتباط معنادار بین سبک تفکر با خلاقیت و خودکارآمدی پرستاران، لازم است، مسئولان بالادستی سازمان‌های پزشکی نسبت به فراهم کردن زمینه‌های آموزش تمامی سبک‌های تفکر برای تمامی پرستاران در این سازمان اقدام کنند.

کلیدواژه‌ها: پرستاران، تفکر، خلاقیت، کارآمدی

مقدمه

به طوری که نگرش انسان به خود، به طبیعت، به هستی، به وظیفه و نقشی که در جهان ایفا می‌کند، زاینده اندیشه است (۳).
امروزه خلاقیت و نوآوری برای رشد جوامع ضروری به نظر می‌رسد و بدون تردید عوامل ارثی و امور طبیعی و فرهنگی همه در پیدایش استعداد و رشد خلاقیت تأثیر دارند (۴). محیط مساعد، چه در زمینه جغرافیایی و چه از لحاظ اجتماعی و فرهنگی در رشد و پرورش قوه ابتکار در افراد تأثیر فراوان دارد (۵). امروزه هدف اکثر فعالیت‌های آموزشی و درمانی، ایجاد خلاقیت و تفکر است و در جریان فعالیت آموزشی و خلاقیت عوامل مختلفی می‌توانند بر روند آموزش تأثیر گذاشته و یا آن را با مشکل مواجه

نیروی انسانی، بازوی کارآمد و مولد هر کشور بوده و نظام مدیریتی از توانمندی‌های ذهنی، جسمی و روانی آنها برای برآوردن نیازهای توسعه و پیشرفت جامعه بهره می‌برد و یکی از شاخص‌های مهم توسعه یافتگی محسوب می‌شود (۱). امروزه، پرستاران مهمترین منابع انسانی در سازمان‌های بهداشتی محسوب می‌شوند، به گونه‌ای که موفقیت یک سازمان بهداشتی مانند بیمارستان در رسیدن به اهداف، تا حد زیادی به موضوع پرستاران بستگی دارد (۲). در واقع، آنچه که انسان را از سایر موجودات متفاوت می‌سازد، توانایی اندیشه، تفکر، انتخاب و اختیار اوست،

* بیمارستان امیرالمؤمنین رشت، دانشگاه علوم پزشکی گیلان

شیوه‌های میدانی استفاده شده است و همچنین، برای ثبت اطلاعات فردی نمونه‌ها (که شامل متغیرهای عینی جنسیت، وضعیت تأهل، سن، مدرک تحصیلی، سابقه نوع قرارداد، سطح تحصیلات می‌باشد) و برای اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق از پرسشنامه‌های معتبر پژوهشی استفاده شد که برای اندازه‌گیری سبک تفکر پرستاران در پژوهش حاضر، از پرسشنامه سبک‌های تفکر استرنبرگ و واگنر (۱۹۹۱) استفاده شد. این پرسشنامه چندین مؤلفه سبک تفکر را در قالب ۳۶ سؤال مورد اندازه‌گیری قرار می‌دهد که هر ۴ سؤال یکی از سبک‌های تفکر را ارزیابی می‌کند و پاسخ هر سؤال را یک مقیاس هفت درجه‌ای است. سؤالات مربوط به هر یک از سبک‌های تفکر در پرسشنامه سبک تفکر شامل بخش کارکردی (قانون‌گذار، اجرایی، قضایی)، سطوح (کلی‌نگر، جزئی‌نگر)، حیطه‌ها (درون‌گرا و برون‌گرا) و بخش گرایش‌های تفکر (آزاداندیش و محافظه‌کار) می‌باشد.

سبک تفکر قانون‌گذاران: سبک قانون‌گذاران به ابداع، تدوین و برنامه‌ریزی برای کارها اشاره دارد. افراد این سبک مایلند، وظایف محوله را بر حسب نظر خودشان انجام دهند. آنها ابداع، تدوین و برنامه‌ریزی کارها را دوست دارند. انجام کارهایی که توسط دیگران برای آنان طراحی و مشخص شود، آنان را دچار نارضایتی می‌کند و در اکثر مواقع این نارضایتی منجر به عدم موفقیت آنان در کارها خواهد شد.

سبک تفکر اجرایی: سبک تفکر اجرایی به پیروی کردن و پذیرش عقاید و دریافت راهنمایی از طرف دیگران اشاره دارد. به‌طور کلی افراد واجد سبک اجرایی، تکمیل‌کننده هستند. آنها تمایل زیادی به دریافت راهنمایی برای آنچه که قرار است انجام بدهند و چگونگی انجام آن دارند. این افراد مایلند از قوانین پیروی کنند و اغلب انواع تشریفات اداری را که افراد قانون‌گذار از آن‌ها می‌گیرند، به راحتی تحمل می‌کنند. در انجام کارها هیچ خلاقیتی از خود نشان نمی‌دهند. آن‌ها دوست دارند از قوانین پیروی کنند و دوست دارند شکاف‌های بین ساختارهای موجود را تکمیل کنند، نه اینکه خودشان ساختار نو ایجاد کنند.

سبک تفکر قضایی: سبک قضایی به ارزیابی و تحلیل مسایل و ایده‌ها اشاره دارد. افراد قضاوت‌گر، اموری را ترجیح می‌دهند که بتوانند آنها را ارزیابی و تحلیل کنند. نوشتن مطالب انتقادی، اظهار عقیده و قضاوت کردن درباره دیگران و کار آنها و ارزشیابی برنامه‌ها، برخی از فعالیت‌های مورد علاقه این گروه است.

سبک تفکر کلی‌نگر: این سبک به کلی‌نگری، جامع بودن در تصمیم‌گیری و برنامه‌ها اشاره دارد. افراد دارای سبک کلی‌نگر، توجه خود را بر روی تصویر کلی یک موضوع معطوف کرده و بر عقاید انتزاعی متمرکز می‌شوند.

سبک تفکر جزئی‌نگر: سبک تفکر جزئی‌نگر به مسایل ریز و کم اهمیت اشاره دارد. افراد دارای سبک جزئی‌نگر، از انجام تکالیفی لذت می‌برند که به آنها اجازه لازم برای کار بر روی ابعاد ویژه و اصلی یک موضوع و جزئیات عینی آنها داده شود.

سازند (۶). هدف مراکز آموزشی و درمانی در هر جامعه، سعادت و پیشرفت است و یکی از متغیرهای تأثیرگذار در این زمینه، خلاقیت است (۷) به گونه‌ای که قضاوت‌های ناکارآمدی فرد در یک موقعیت، بیش از کیفیت و ویژگی‌های خود موقعیت، فشارها را به وجود می‌آورند. در واقع خودکارآمدی، به باورها و قضاوت‌های فرد در مورد توانایی‌های خود اشاره دارد که می‌تواند با ایجاد انگیزه در وی موجبات پیشرفت او را فراهم سازد (۸). رضایی و همکاران نشان دادند که ۴۳ درصد از واریانس انگیزه پیشرفت توسط متغیرهای خودکارآمدی و خلاقیت هیجانی تبیین می‌شود (۹)؛ تحقیقات دیگر نیز نشان دادند که با افزایش به‌کارگیری سبک‌های تفکر، خلاقیت و پیشرفت تحصیلی افزایش می‌یابد (۱۰، ۱۱، ۱۲). چانگ و تاسی (۲۰۲۱) و ساپترو و همکاران (۲۰۲۱) دریافتند که سبک‌های تفکر پیش‌بینی‌کننده قوی‌تری برای خودکارآمدی افراد بودند (۱۳ و ۱۴). پژوهشگران، خلاقیت را این‌گونه تعریف کرده‌اند که خلاقیت یک فرآیند ذهنی و ترکیبی از قدرت ابتکار، انعطاف‌پذیری و حساسیت در برابر نظریاتی است که یادگیرنده را قادر می‌سازد، خارج از تفکر معقول به نتایج متفاوت و مولد بیندیشد که حاصل آن رضایت شخصی و احتمالاً خودکارآمدی خواهد بود (۱۱). در دنیای امروز، پرستاران باید برای رویارویی با مسایل و مشکلات متعدد و جدید آماده ارائه راهکارهای نو باشند؛ زیرا سخت‌نیازمند رویکردهای خلاقانه برای مسایل تازه هستند. در همین راستا می‌توان به اهمیت خلاقیت در محیط بیمارستانی پی برد (۱۲). پرستاری که از نیروی عظیم خلاقیت برخوردار است، هنگام روبرو شدن با یک مسئله تازه و نو، با استفاده از تفکر خلاق خود و با بررسی جزئیات مسئله خواهد توانست بهترین و درعین‌حال سریع‌ترین راه حل را انتخاب کند و بدین صورت به علت ناتوانی در حل مسایل و از ترس رویارویی با آنها، تحت فشار روانی شدید در مانده و نگران نخواهد شد؛ از این رو خلاقیت تأثیر شگرف و عمیقی بر کارآمدی یک سازمان دارد و در اصل یکی از ویژگی‌های اصلی خودکارآمدی و اثربخشی است (۱۵). با توجه به اهمیت مقوله خلاقیت و خودکارآمدی و تأثیر سبک‌های تفکر، پژوهش حاضر با هدف بررسی همبستگی بین سبک تفکر با خلاقیت و خودکارآمدی پرستاران شاغل در بخش درمانی بیمارستان امیرالمؤمنین استان گیلان تدوین شد.

روش

پژوهش حاضر از لحاظ نوع، همبستگی، هدف کاربردی و از نظر جمع‌آوری اطلاعات میدانی می‌باشد که در سال ۱۴۰۱ انجام گرفت. جامعه آماری را تمامی پرستارانی که در بخش درمانی بیمارستان امیرالمؤمنین دانشگاه علوم پزشکی استان گیلان شاغل بودند تشکیل دادند که تعداد آن‌ها ۲۴۸ نفر بود. نمونه آماری به صورت تمام شمار از جامعه آماری انتخاب و ۲۴۸ پرسشنامه بین تمامی پرستاران توزیع شد. البته تعداد ۲۲۸ پرسشنامه تکمیل و داده‌های آن مورد تحلیل قرار گرفت. برای جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش از روش‌های کتابخانه‌ای و

سبک تفکر درون‌گرا: این سبک به تمرکز بر مسایل درونی و کار کردن به صورت انفرادی اشاره دارد و افراد دارای سبک درونی از انجام وظایفی لذت می‌برند که بتوانند آنها را به تنهایی انجام دهند.

سبک تفکر برون‌گرا: این سبک به معاشرتی بودن و حساسیت نسبت به مسایل اجتماعی اشاره دارد. افراد دارای این سبک مایل هستند، برون‌گرا، مردم‌آمیز و نسبت به مسایل اجتماعی حساسیت داشته باشند. این افراد، دوست دارند به فعالیت‌هایی بپردازند که در تعامل با دیگران باشند و به تعامل اجتماعی بپردازند.

سبک تفکر آزاداندیش: افراد دارای سبک آزادمنشانه از انجام تکالیفی لذت می‌برند که در بردارنده تازگی و ابهام است.

سبک تفکر محافظه‌کارانه: افراد دارای سبک محافظه‌کارانه، متمایل به رعایت قوانین و روش‌های موجود در انجام تکلیف می‌باشند. نحوه ارزیابی و نمره‌گذاری پاسخ‌های آزمودنی‌ها بدین صورت است که به پاسخ کاملاً مخالفم، تا حد زیادی مخالفم، کمی مخالفم، کمی موافقم، موافقم، تا حد زیادی موافقم و کاملاً موافقم به ترتیب نمره ۱ تا ۷ تعلق می‌گیرد. در هر مقیاسی که نمره فرد در آن بیش از سایر مقیاس‌ها بود، آن مقیاس به عنوان سبک تفکر آزمودنی در نظر گرفته می‌شود. همچنین پایایی پرسشنامه در تحقیق محمدی مورد تایید و پایایی آن ۰/۸۹ درصد گزارش شده است (۱۶).

برای اندازه‌گیری متغیر خلاقیت در پرستاران از پرسشنامه معتبر و استاندارد خلاقیت عابدی استفاده شده است. در این پرسشنامه پاسخ اشتباه وجود ندارد، پاسخ‌ها ارزش کمی ندارند و فقط دارای ارزش کیفی هستند و حداکثر زمان لازم برای اجرا و تکمیل آن ۱ ساعت می‌باشد. این پرسشنامه چندین مرتبه مورد تجدید نظر قرار گرفته است و فرم ۶۰ سؤالی آن در دانشگاه کالیفرنیا تکمیل و تدوین شده است. این پرسشنامه ۶۰ سؤال ۳ گزینه‌ای دارد که از چهار زیر مقیاس سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف‌پذیری تشکیل شده است. گزینه‌ها نشان‌دهنده میزان خلاقیت پایین، متوسط و بالا هستند که خلاقیت پایین (نمره ۱)، خلاقیت متوسط (نمره ۲) و خلاقیت بالا (نمره ۳) در نظر گرفته شده است. مجموع نمرات کسب شده در هر زیر مقیاس، نمایانگر نمره آزمودنی در آن بخش است و مجموع نمرات آزمودنی در چهار زیر مقیاس، نمره کلی و خلاقیت او را نشان می‌دهد. دامنه نمره کل خلاقیت هر آزمودنی بین ۶۰ تا ۱۸۰ خواهد بود و سؤالات ۱ تا ۲۲ به سیالی، ۲۳ تا ۳۳ به بسط، ۳۴ تا ۴۹ به ابتکار و ۵۰ تا ۶۰ به سؤالات بخش انعطاف‌پذیری مربوط است. این نمرات در چهار گروه جمع می‌شوند و هر چه فرد در این پرسشنامه نمره بالاتری بگیرد، دارای خلاقیت بیشتری خواهد بود. ضریب همسانی درونی با استفاده از آلفای کرونباخ برای زیر مقیاس‌های سیالی، انعطاف‌پذیری، ابتکار و بسط روی ۲۷۰ آزمودنی در یک دامنه بالای ۰/۷۵ به‌دست آمد. کوچانی و همکاران (۱۳۹۸) پایایی این مقیاس را با استفاده از روش آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار داده است که ضریب ۰/۸۳ به‌دست آمده است (۱۷).

برای اندازه‌گیری سطح میزان خودکارآمدی از پرسشنامه معتبر و استاندارد شرر (Sherer) (۱۹۸۲) استفاده شده است. رویکرد این پرسشنامه برای بررسی باورهای خودکارآمدی کارکنان استفاده می‌شود و دارای اهدافی شامل:

۱. تهیه ابزاری برای تحقیقات بعدی؛
۲. تعیین ابزاری برای سطوح متفاوت خودکارآمدی عمومی افراد، می‌باشد.

این پرسشنامه بین ابزارهای موجود در زمینه خودکارآمدی ابزار مناسب و معتبر برای پژوهش در زمینه خودکارآمدی است و مورد استفاده محققان قرار گرفته است و آزمودنی‌ها می‌بایست میزان موفقیت خود را با هر یک از پرسش‌های آزمون خودکارآمدی با تعیین یکی از گزینه‌ها مشخص کنند و سؤالات آزمون برای اندازه‌گیری انتظارات خودکارآمدی عمومی در مواردی مانند، مهارت‌های اجتماعی یا شایستگی‌های حرفه‌ای نوشته شده بود؛ این موارد بر موضوعاتی همچون، گرایش به آغازگری رفتار؛ تمایل به گسترش تلاش‌ها برای تکمیل رفتار و یافشاری در انجام تکالیف در صورت ناکامی متمرکز است. این پرسشنامه دارای ۲۳ سؤال می‌باشد که ۱۷ سؤال آن بخش خودکارآمدی عمومی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد و شیوه نمره‌گذاری پرسشنامه خودکارآمدی عمومی به این صورت است که به هر سؤال از یک تا پنج امتیاز تعلق می‌گیرد و به طور کلی این پرسشنامه شامل ۱۷ سؤال اصلی می‌باشد که سؤال‌های شماره ۳، ۸، ۹، ۱۳ و ۱۵ از راست به چپ و بقیه از چپ به راست امتیازشان افزایش می‌یابد. جعفرلو و همکاران پایایی این پرسشنامه را ۰/۸۶ گزارش کرده است (۱۸). برای تعیین روایی صوری پرسشنامه و صحت و سقم سؤالات، پرسشنامه در بین تعدادی از خبرگان و متخصصان (۱۲ نفر) توزیع شد و پس از اطمینان از نتایج به‌دست آمده، پرسشنامه در جامعه آماری پژوهش توزیع شد. همچنین برای تعیین پایایی مؤلفه‌های پرسشنامه از طریق فرمول کرونباخ محاسبه شد و نتایج آن به این شرح بود: (سبک‌تفکر ۸۱ درصد، خلاقیت ۷۶ درصد، خودکارآمدی ۸۹ درصد). برای تجزیه و تحلیل آماری پژوهش از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل توصیفی یافته‌ها از میانگین، انحراف استاندارد، جداول توزیع فراوانی و نمودارها استفاده و ارائه شد. در بخش آمار استنباطی از آزمون کلموگروف اسمیرنوف (K-S) برای بررسی طبیعی بودن داده‌ها، از آزمون همبستگی پیرسون برای بررسی ارتباط بین متغیرها و از آزمون رگرسیون چند متغیره برای بررسی پیش‌بینی متغیرها و آزمون سوئل برای بررسی تأثیر میانجی بین متغیرها، با استفاده از نرم‌افزار Spss22 استفاده شد.

نتایج

در تحقیق حاضر از مجموع ۲۲۸ نفر، ۱۹۹ نفر معادل ۸۷/۲۸ درصد خانم بودند. بر این اساس خانم‌ها بیش‌ترین فراوانی را در این

جدول ۱- آزمون کلموگروف اسمیرونف برای بررسی نرمال بودن داده‌ها

متغیرها	N	z	sig	نتیجه آزمون
خودکارآمدی	۳۹۵	۳/۴۲	۰/۰۶۹	توزیع نرمال
سبک تفکر	۳۹۵	۲/۱۲	۰/۱۵	توزیع نرمال
خلاقیت	۳۹۵	۳/۲۳	۰/۱۱	توزیع نرمال

جدول ۲- ضریب همبستگی بین سبک تفکر و خلاقیت

متغیرها	تعداد	مقدار همبستگی	ضریب تعیین	سطح معناداری
سبک تفکر و خلاقیت	۳۹۵	۰/۵۲۱	۰/۳۳۸	۰/۰۰۱

جدول ۳- ضریب همبستگی بین سبک تفکر و خودکارآمدی

متغیرها	تعداد	مقدار همبستگی	ضریب تعیین	سطح معناداری
سبک تفکر و خودکارآمدی	۳۹۵	۰/۵۱۹	۰/۴۸۲	۰/۰۰۱

با توجه به جدول ۴، با ضریب اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که متغیر سبک تفکر تأثیر میانجی معناداری بر رابطه بین خودکارآمدی با خلاقیت دارد؛ زیرا:

۱. متغیر خلاقیت به طور معناداری با خودکارآمدی همراه است؛
۲. خلاقیت به طور معناداری با سبک تفکر همراه است؛
۳. پس از کنترل خلاقیت، سبک تفکر به طور معناداری با خودکارآمدی همراه است؛
۴. پس از کنترل سبک تفکر، اگرچه ضریب رگرسیون استاندارد (بتا) مرتبط با رابطه بین خلاقیت با خودکارآمدی سطح معناداری خود را حفظ کرد؛ اما مقدار آن از ۰/۲۹۷ به ۰/۱۵۲ کاهش پیدا کرد. این یافته‌ها حاکی از نقش واسطه‌ای نسبی سبک تفکر در رابطه بین خلاقیت با خودکارآمدی است. نتایج آزمون سوبل از این استنباط که سبک تفکر در رابطه بین خلاقیت با خودکارآمدی نقش واسطه‌ای ایفا می‌کند، حمایت می‌کند (جدول ۴).

جدول ۴- آزمون نقش میانجی سبک تفکر در رابطه بین خلاقیت و خودکارآمدی

متغیر ملاک	متغیر مستقل	Total R2	F	B	SE	Beta	Sobel's test	سطح معناداری
خودکارآمدی	خلاقیت	۰/۰۷۲	۱۳/۵	۰/۳۶۲	۰/۰۷۱	۰/۲۹۷	۳/۴۱	۰/۰۰۱
سبک تفکر	خلاقیت	۰/۳۹۲	۱۱۱/۲	۰/۳۱۲	۰/۰۴۲	۰/۶۱۲		
خودکارآمدی	خلاقیت سبک تفکر	۰/۴۱۲	۷۹/۰۶	۰/۱۳۴	۰/۰۶۳	۰/۱۵۲		
				۰/۴۱۲	۰/۰۵۲	۰/۶۱۹		

تحقیق داشتند. ۳۵ نفر معادل ۱۵/۳۵ درصد فراوانی دارای سن کم‌تر از ۳۰ سال، ۷۱ نفر معادل ۳۱/۱۴ درصد فراوانی دارای سن بین ۳۱ تا ۴۰ سال، ۶۸ نفر معادل ۲۹/۸۲ درصد فراوانی دارای سن بین ۴۱ تا ۵۰ سال و ۵۴ نفر معادل ۲۳/۶۸ درصد دارای سن بیش از ۵۰ سال بودند. بر این اساس پرستاران با سن بین ۳۱ تا ۴۱ سال بیشترین فراوانی را در مقایسه با سایر گروه‌های سنی داشتند. ۱۴۵ نفر معادل ۶۳ درصد فراوانی دارای تحصیلات کارشناسی یا کمتر، ۷۹ نفر معادل ۳۴ درصد فراوانی دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و ۸ نفر معادل ۳ درصد فراوانی دارای مدرک تحصیلی دکتری بودند. بر این اساس پرستاران با مدرک تحصیلی کارشناسی بیشترین فراوانی را در مقایسه با سایر مدارک تحصیلی داشتند. همان‌طور که در جدول زیر مشاهده می‌شود در تمامی متغیرها، سطح معنی‌داری بیش از ۰/۰۵ است؛ بنابراین داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار هستند (جدول ۱).

با توجه به جدول زیر با ضریب اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که رابطه مثبت و معناداری بین سبک تفکر و خلاقیت وجود دارد. بدین معنی که با بهبود سبک تفکر، میزان خلاقیت افزایش می‌یابد (جدول ۲).

با توجه به نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون و با ضریب اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که رابطه مثبت و معناداری بین سبک تفکر و خودکارآمدی وجود دارد. بدین معنی که با بهبود سبک تفکر، میزان خودکارآمدی افزایش می‌یابد (جدول ۳).

ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۲۱/۹ درصد از واریانس تغییرات متغیر خلاقیت توسط سبک تفکر در مدل توجیه می‌شود. نتایج معادله رگرسیون نشان می‌دهد که سبک تفکر ($t=10/2, P \leq 0/001$) واجد شرایط پیش‌بینی خودکارآمدی می‌باشد. با توجه به نتایج همبستگی چندگانه، مشخص می‌شود که بین سبک تفکر و خودکارآمدی رابطه مثبت و معناداری ($r=0/519, P=0/001$) وجود دارد. همچنین ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۳۵/۲ درصد از واریانس تغییرات خودکارآمدی توسط سبک تفکر در مدل توجیه می‌شود و با توجه به نتایج معادله رگرسیون نشان می‌دهد که سبک تفکر ($t=11/75, P \leq 0/001$) واجد شرایط پیش‌بینی خودکارآمدی می‌باشد.

اطلاعات ساده نیاز دارند و افرادی که این سبک‌های تفکر را به کار می‌گیرند، به حفظ هنجارها تمایل دارند (۱۹). در سبک‌های تفکر ساده تمایل به پیروی از دستورها و استفاده از روش‌های موجود برای حل مسایل وجود دارد. در مقابل، ویژگی بارز سبک‌های تفکر مولد به چالش طلبیدن هنجارها و خطرپذیری است؛ در واقع خلاقیت زمانی بروز می‌یابد که ذهن انسان از به کارگیری راهکارهای تجربه شده فراتر رود و راهکارهای جدیدی را بیازماید (۲۰). به طوری که سادات حسینی و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیق خود نشان دادند بین سبک تفکر با خلاقیت ارتباط معنی‌داری وجود دارد، که نتایج این پژوهش با پژوهش حاضر همخوانی دارد (۲۱). در تبیین علت همخوانی می‌توان این گونه استنباط کرد که محیط‌های درمانی در بیمارستان‌ها، سبکی متمایل به دیدگاه اجرایی است؛ بنابراین پرستاران می‌توانند در آن موفق باشند که سبک تفکر آنها منطبق با این سیستم باشد.

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری نشان داد، رابطه مثبت و معناداری بین سبک تفکر و خودکارآمدی پرستاران وجود دارد. بدین معنی که با بهبود سبک تفکر، میزان خودکارآمدی افزایش می‌یابد. نتایج تحقیق حاضر با یافته‌های فارلی (۲۰۲۰)، شهاب و همکاران (۲۰۱۹) و نویسنکی و همکاران (۲۰۱۹) همخوانی دارد (۵، ۲۲ و ۲۳). در تبیین این فرضیه می‌توان بیان داشت که با توجه به نظریه استرنبرگ که هیچ سبک تفکر خوب و بد وجود ندارد و سبک‌های تفکر تنها شیوه‌های ترجیحی افراد در استفاده از توانایی‌ها می‌باشند؛ بنابراین پرستاران در محیط‌هایی که با سبک تفکرشان همخوانی دارند بهتر از محیط‌هایی عمل می‌کنند که با سبک‌های تفکرشان همخوانی ندارد و همچنین در محیط‌های همخوان با سبک تفکرشان از خودکارآمدی عمومی بالاتری برخوردار هستند. با توجه به نظریه استرنبرگ (۱۹۹۴) مبنی بر اینکه سبک‌های تفکر را می‌توان آموزش داد، بنابراین می‌توان چنین تبیین کرد که با افزایش (بهبود) سبک‌های تفکر می‌توان خودکارآمدی پرستاران را افزایش داد و آن‌ها را در جهتی هدایت کرد که بتوانند با توجه به سبک‌های تفکر غالب، توانایی‌های خود را در خودباوری، افزایش اعتماد به نفس و عملکرد تحصیلی بهینه به ظهور برسانند.

نتایج نشان داد که با ضریب اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت بین سطح تحصیلات با خودکارآمدی ($r = -0/163, P = 0/003$) و سبک تفکر ($r = -0/163, P = 0/003$) و بین سابقه کار با خودکارآمدی ($r = 0/001, P = 0/291$) رابطه معنی‌داری وجود دارد و بین سن با دیگر متغیرها و بین سطح تحصیلات با خلاقیت ($r = 0/192, P = 0/025$) ارتباط معنی‌داری وجود دارد و بین سابقه کار با خلاقیت ($r = -0/172, P = 0/083$) و سبک تفکر ($r = 0/08, P = 0/161$) رابطه معنی‌داری وجود ندارد (جدول ۵).

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام این پژوهش ارتباط بین سبک‌های تفکر با خلاقیت و خودکارآمدی پرستاران شاغل در بخش درمانی بیمارستان امیرالمؤمنین استان گیلان بود. یکی از نتایج این تحقیق، تأیید وجود ارتباط معنادار بین سبک تفکر با خلاقیت پرستاران بود. نتیجه به دست آمده در این بخش از پژوهش، با یافته‌های تحقیقات تام و همکاران (۲۰۲۲)، چانگ و تاسی (۲۰۲۱) و جیانگ و همکاران (۲۰۱۹) همخوانی دارد (۸، ۱۲). در تبیین علت همخوانی این پژوهش می‌توان این گونه استنباط کرد که سبک‌های تفکر با پیشرفت و بهبود عملکرد در حوزه‌های مختلف شغلی و تحصیلی، همبستگی مثبت دارد. در توجیه نتایج به دست آمده در این بخش از پژوهش می‌توان گفت، از آنجا که محیط‌های آموزشی و درمانی، تحت تأثیر انعکاس خبر قرار دارند و کوچکترین عملکردها می‌تواند موجب بروز واکنش‌های مثبت و منفی شود. به نظر می‌رسد، برخورداری پرستاران از سبک تفکر محافظه‌کار، متأثر از تبعیت از برنامه‌ریزی‌ها و استراتژی‌های سازمان بالا دست بوده؛ لذا به منظور کاهش آسیب‌های مرتبط با عملکردها و برنامه‌ریزی‌های خلاقانه که ناشی از سبک تفکر قانون‌گذار است و جایگاه سبک محافظه‌کاری به دلیل لزوم توجه و ارزش‌گذاری ویژه به قوانین و مقررات درون سازمانی، این پرستاران را با سبک تفکر بار آورده است. به عبارت دیگر، ماهیت محیط بهداشتی، چه از بابت اجرایی، آموزشی و درمانی می‌طلبد که پرستاران این حوزه، دارای چنین سبک تفکری باشند تا در تنظیم مسایل بهداشتی، کمتر دستخوش آسیب شوند. آنچه که مهم به نظر می‌رسد سبک‌های تفکر ساده به پردازش

جدول ۵- رابطه بین ویژگی‌های جمعیت‌شناختی با متغیرها

سطح معناداری	مقدار همبستگی	متغیرها	
		سن	سطح تحصیلات سابقه کار
۰/۲۸۱	-۰/۰۶۲	خودکارآمدی	سن
۰/۰۰۳	-۰/۱۶۳		سطح تحصیلات
۰/۰۰۱	۰/۲۹۱		سابقه کار
۰/۱۶۸۳	-۰/۰۲۱	خلاقیت	سن
۰/۰۲۵	۰/۱۹۲		سطح تحصیلات
۰/۰۸۳	-۰/۱۷۲		سابقه کار
۰/۲۵۸	۰/۰۷۹	سبک تفکر	سن

برخوردارند و قادرند ایده‌های تازه را گسترش دهند؛ در نتیجه می‌توان عنوان کرد، سبک تفکر قضاوتی با توجه به راه‌حل‌های مختلف برای حل مشکلات با افزایش انعطاف‌پذیری در تفکر همراهی می‌کند.

از سوی دیگر خودکارآمدی، توان سازنده‌ای است که به‌وسیله آن، مهارت‌های شناختی، اجتماعی، عاطفی و رفتاری انسان برای تحقق اهداف سازمانی را در یک سازمان، ساماندهی می‌کند. به نظر می‌رسد داشتن دانش، مهارت‌ها و دستاوردهای قبلی افراد پیش‌بینی‌کننده‌های مناسبی برای عملکرد آینده افراد نیستند؛ بلکه باور انسان درباره توانایی‌های خود در انجام آنها بر چگونگی عملکرد خویش مؤثر است. از سوی دیگر، می‌توان گفت سبک‌های تفکر می‌توانند به آفرینش و خلق ایده‌های نو کمک کنند و می‌توانند بر قابلیت‌های شغلی و کارآمدی شغلی تاثیر بسزایی داشته باشند. سبک‌های تفکر توانمندی را در کارکنان افزایش می‌دهند و منجر به به‌فعلیت رساندن استعداد‌های‌شان می‌شود که این موضوع می‌تواند منجر به بهبود عملکرد و افزایش خودکارآمدی در محیط شغلی شود. تحصیلات بالا و یا داشتن مدرک عالی دانشگاهی می‌تواند یکی از عوامل مثبت و موفق در بین پرستاران شاغل در بخش درمانی بیمارستان امیرالمؤمنین استان گیلان شود. سازمان‌های آموزشی و درمانی می‌توانند از طریق استخدام افراد با مدرک تحصیلی عالی و بالا در روند بهبود کارایی سازمان تأثیر مطلوبی داشته باشند. با توجه به اینکه، این پژوهش تنها در یکی از بیمارستان‌های استان گیلان انجام گرفته است، نتایج این پژوهش قابل تعمیم به سایر بیمارستان‌های کشور نیست و تمام داده‌های به‌دست آمده از این پژوهش همگی مربوط به این بیمارستان مورد مطالعه می‌باشد. بنابراین پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های مشابهی در سایر بیمارستان‌های کشور انجام شود تا تصویری جامع‌تر از متغیرهای تحقیق حاضر در بین پرستاران به‌دست آید.

تشکر و قدردانی

بدینوسیله از همکاری‌ها و مشاوره‌های معاونت پژوهش و آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد لاهیجان و دانشگاه علوم پزشکی گیلان و تمام کسانی که در اجرای اهداف تحقیقاتی این پژوهش ما را یاری کردند، تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان این مقاله در مفهوم‌پردازی، نگارش پیش‌نویس، ویراستاری، احصا داده‌ها، نهایی‌سازی و تجزیه و تحلیل آماری و فرمت‌سازی مشارکت داشتند.

تضاد منافع

بین نویسندگان مقاله حاضر، هیچ گونه تعارض منافی وجود ندارد.

مختاری دینانی (۱۳۹۶) در تحقیق خود نشان داد که ارتباط معنادار بین تمامی سبک‌های تفکر با خودکارآمدی وجود دارد و از سوی دیگر، با توجه به میانگین پایین سبک تفکر محافظه‌کار در هر دو جنسیت لازم است، مسئولان بالادستی سازمان نسبت به فراهم کردن زمینه‌های آموزش تمامی سبک‌های تفکر به‌ویژه سبک تفکر محافظه‌کار برای تمامی پرستاران مرد و زن شاغل در این سازمان اقدام کنند (۲۴). از سوی دیگر، به نظر می‌رسد، سلسله مراتبی بودن سبک تفکر، نشانگر این است که یک پرستار با حجم زیادی مشکلات کاری در حوزه بهداشتی و درمانی روبروست؛ اما به دلایلی همچون، امکانات، تقاضا، ظرفیت، منابع مالی و سایر مؤلفه‌های اثرگذار بر توسعه، ضروری است بین تنوعی از این فعالیت‌ها، برخی را بنا بر شرایط موجود آن شهر یا محیط اولویت‌بندی کرده و برای رسیدن به اهداف سازمانی سرمایه‌گذاری ویژه‌ای انجام دهد. در مطالعه حاضر از جمله محدودیت‌های موجود هنگام اجرای پژوهش، دشواری در جلب همکاری بعضی از نمونه‌ها در زمان پرکردن پرسشنامه‌ها بود. به علاوه، حالات روانی نمونه‌ها در زمان تکمیل پرسشنامه‌ها و صداقت آنان در پاسخگویی به پرسشنامه، از محدودیت‌های خارج از اختیار پژوهشگر بود.

به‌طور کلی و با توجه نتایج، سبک تفکر جریان‌ی است که در آن فرد کوشش می‌کند، مشکلی را که با آن رو به رو شده است مشخص سازد و با استفاده از خلاقیت خود به حل آن اقدام کند. شناخت و درک مدل‌های مرتبط با سبک‌های تفکر در واقع یکی از پیشرفت‌های اساسی در علوم مدیریتی می‌باشد؛ در واقع افراد خلاق تمایل دارند کارها را با روش‌های جدید انجام دهند و معمولاً از انجام کارها با پیروی از قوانین و روش‌های موجود اجتناب می‌ورزند و به صورت کلی در انجام کارها به دنبال خلق روش‌های جدیدتر و بهتر هستند. بر اساس نظریه خودحکومتی ذهنی، افرادی که مؤلفه‌های قانون‌گذاری، قضاوتی و آزاداندیشی را بیشتر مورد استفاده قرار می‌دهند، اشخاصی هستند که علاقه‌مند به رویکردهای نوین، توانمند در تحلیل، انتقاد و ارزیابی هستند و از نظر شناختی در سطح بالایی قرار دارند؛ وجود این خصوصیات در افراد، آنان را به سمت خلاقیت سوق می‌دهد؛ زیرا افراد خلاق علاقه‌مند به امور جدید و مبهم، حل مسایل به شیوه‌ای نوین، ترجیح امور و توانمند در توجه به مسایل هستند. بر همین اساس می‌توان رابطه مثبت بین مؤلفه‌های سبک تفکر با خلاقیت و ابعاد آن توجیه کرد. به نظر می‌رسد افرادی که سبک قضاوتی را انتخاب می‌کنند بر ارزیابی دیگران، تحلیل و مقایسه کردن تولیدات کار و ایده‌های دیگر افراد تمرکز دارند. توجه به ایده‌های متعدد می‌تواند سبب ایجاد راه‌حل‌های مختلفی برای حل مسایل شود و منجر به اندیشه‌های نو خلاقیت شود. براساس نظریه خودحکومتی ذهنی استرنبرگ سبک تفکر قانون‌گذاری در عمل به خلاقیت می‌انجامد. افراد با این سبک دارای شخصیت خلاق، نوآور و برنامه‌ریز هستند و در نهایت افرادی که از سبک تفکر قانون‌گذاری تبعیت می‌کنند، از انعطاف‌پذیری بیشتری در تفکر نیز

منابع

1. Diržytė A, Perminas A. Self-reported health-related experiences, psychological capital, and psychological wellbeing in Lithuanian adults sample. *Health Psychol Open* 2021; 8(1): 1-16.
2. Schelleman-Offermans K, Massar K. Explaining socioeconomic inequalities in self-reported health outcomes: The mediating role of perceived life stress, financial self-reliance, psychological capital, and time perspective orientations. *PLoS One* 2021; 15(12): 1-13.
3. El Halwany S, Bencze L, Hassan N, Schaffer K, Milanovic M, Zouda M. Becoming alive within science education (research): thinking with life history (ies), bodies and stickiness. *Cult Stud Sci Educ* 2021; 16(1): 85-107.
4. Dere Z. Investigating the Creativity of Children in Early Childhood Education Institutions. *J Educ Res* 2019; 7(3): 652-658.
5. Shahab Y, Chengang Y, Arbizu AD, Haider M J. Entrepreneurial self-efficacy and intention: do entrepreneurial creativity and education matter. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research* 2019; 25(2): 259-280.
6. Üret A, Ceylan R. Exploring the effectiveness of STEM education on the creativity of 5-year-old kindergarten children. *European Early Childhood Education Research Journal* 2021; 29(6): 842-855.
7. Aguilera D, Ortiz-Revilla J. STEM vs. STEAM Education and Student Creativity: A Systematic Literature Review. *Educ Sci* 2021; 11(7): 217-331.
8. Jiang X, Wang J, Lu Y, Jiang H, Li M. Self-efficacy-focused education in persons with diabetes: a systematic review and meta-analysis. *Psychol Res Behav Manag* 2019; 29(12): 67-79.
9. Rezaei A, Hosseini Manesh SZ, Makund Hosseini Sh, Akbari Balutbangan A. The relationship between emotional creativity and self-efficacy with academic performance: the mediating role of achievement motivation. *Journal of Innovation and Creativity in Human Science* 2014; 4(3): 33-53. [In Persian]
10. Rashidi Z, Moghadami M. The relationship between learning styles with Academic Achievement and Creativity of students senior Department of Education, Psychology and Social Sciences, Islamic Azad University Roudehen Branch. *Journal of Innovation and Creativity in Human Science* 2017; 7(2): 1-38. [In Persian]
11. Yaghoobi A, Mirzasafi A. Investigating the relationship between thinking styles and creativity with entrepreneurial capabilities in graduate students at Bu-Ali Sina University. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education* 2017; 23(2): 133-147. [In Persian]
12. Tam CS, Phillipson SN, Phillipson S. Culture, executive thinking style, and knowledge fixation in the development of creativity in Hong Kong. *Creat Res J* 2022; 18(3): 1-16.
13. Chang YS, Tsai MC. Effects of design thinking on artificial intelligence learning and creativity. *Educ Stud* 2021; 21(4): 1-18.
14. Saputro AD, Atun S, Wilujeng I, Ariyanto A, Arifin S. Enhancing pre-service elementary teachers' self-efficacy and critical thinking using problem-based learning. *Euro J Ed Res* 2020; 9(2): 765-773.
15. Yang SH, Sim IO. Relationship between problem solving ability, critical thinking disposition, creativity, self efficacy and nursing process competence of nursing students. *J Korea Contents Association* 2016; 16(5): 612-622.
16. Khaleghkhan A, Rezaisharif A, Sheikholslamy A, Pirgholi Kivi M. The Relationship between Social Intelligence and Self-Efficacy with Students' Creative Problem Solving Style. *Journal of Innovation and Creativity in Human Science* 2019; 9(1): 185-210. [In Persian]
17. Yazdani Kochani S, Sepahmansour M, Oraki, M. Predicting of self-efficacy on job decisions on basis of creativity and thinking styles. *Journal of Innovation and Creativity in Human Science* 2020; 9(4): 121-134. [In Persian]
18. Jafarloo G, Sharifi N, Sharifi H. Providing a model for predicting creativity based on resilience, self-efficacy, perfectionism, parental education, family backgrounds and close relatives' work with the mediator of progress motive in students. *Journal of Innovation and Creativity in Human Science* 2019; 9(1): 153-184. [In Persian]
19. Shively K, Stith KM, Rubenstein L D. Measuring what matters: Assessing creativity, critical thinking, and the design process. *Gifted Child Today* 2018; 41(3): 149-158.
20. Henriksen D, Richardson C, Shack K. Mindfulness and creativity: Implications for thinking and learning. *Think Skills Creat* 2020; 37(9): 11-27.
21. Hosseini MS, Hajizadegan M, Taherifar Z. The Mediating Role of Thinking Styles in the Relationship between Intelligence and Creativity. *Journal of Applied Psychological Research* 2021; 11(4): 227-243. [In Persian]
22. Nowiński W, Haddoud MY, Lančarič D, Egerová D, Czeplédi C. The impact of entrepreneurship education, entrepreneurial self-efficacy and gender on entrepreneurial intentions of university students in the Visegrad countries. *Stud High Educ* 2019; 44(2): 361-379.
23. Farley H. Promoting self-efficacy in patients with chronic disease beyond traditional education: A literature review. *Nurs Open* 2020; 7(1): 30-41.
24. Mokhtari Dinani M. Relationship between thinking style and self-efficacy of sports managers of sports and youth departments in Tehran province. *Human Resource Management in Sport* 2016; 4(2): 245-261. [In Persian]

Original

Correlation Between Thinking Styles with Creativity and Self-Efficacy of Nurses in Amir Al-Momenin Hospital

Ali Asghar Rashid¹, Vahid Bakhshalipour*², Siavash Khodaparast³

1. Instructor, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran
2. *Corresponding Author: Instructor, Department of Public Administration, Mehr Astan Institute of Higher Education, Ashrafieh Astana, Iran, vahidbakhshalipour@yahoo.com
3. Assistant Professor, Department of Physical Education and Sport Science, Lahijan Branch, Islamic Azad University, Guilan, Lahijan, Iran.

Abstract

Background: Nowadays, empowering nurses with the abilities and skills in which the field of creativity and self-efficacy plays a role, is a solution that can lead to the expansion and emergence of thinking. Accordingly, this research aims to connect thinking style with creativity and self-efficacy of nurses. The study was performed in the treatment department of Amir Al-Momenin hospital in Gilan province.

Methods: In terms of purpose, application and data collection method, this research is classified as field research. The statistical population of this research was 228 nurses working in Amir Al-Momenin Hospital in Gilan province. Standard questionnaires of thinking styles (TSI), creativity and self-efficacy were used to measure the research variables. To analyze the data, K-S statistical tests, Pearson correlation, multivariate regression and Sobel test were used using SPSS software (version 24).

Results: The results of the regression equation show that thinking style is qualified to predict creativity and thinking style is qualified to predict self-efficacy. The results of the Sobel test show that the thinking style variable has a significant mediating effect on the relationship between self-efficacy and creativity. According to the research findings, there is a positive and significant relationship between thinking style, creativity and self-efficacy.

Conclusion: Considering the existence of a significant relationship between the thinking style and the creativity and self-efficacy of nurses, it is necessary for the higher officials of the organization to provide training grounds for all nurses with all thinking styles in this organization.

Keywords: Creativity, Nurses, Self Efficacy, Thinking